

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

**ПРОГРАМА І РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»**

(для студентів 5 курсу денної форми навчання
спеціальності 7.03060101, 8.03060101 – Менеджмент організацій і
адміністрування (за видами економічної діяльності))

Програма і робоча програма навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності 7.03060101, 8.03060101 – Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)) / Харк. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: З. В. Гончарова. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 22 с.

Автор: З. В. Гончарова

Рецензент: доц., к.е.н. Г. В. Висоцька

Програму побудовано за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу і узгоджено з орієнтовною структурою змісту навчальної дисципліни, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Рекомендовано для студентів спеціальності менеджмент організацій.

Затверджено на засіданні кафедри управління проектами в міському господарстві і будівництві протокол №1 від 31.08.2011 р.

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	7
1.5. Анотації програми навчальної дисципліни.....	8
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
2.1. Структура навчальної дисципліни.....	9
2.2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	9
2.3. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями та форми навчальної роботи студента.....	10
2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента.....	13
2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	16
2.6. Методи та критерії оцінювання знань.....	16
2.7. Інформаційно-методичне забезпечення.....	20

ВСТУП

Курс «Фінансовий менеджмент» – загальнопрофесійна економічна дисципліна, що необхідна для формування сучасних кадрів української держави.

В умовах ринкової економіки стабільність і успіх будь-якому господарюючому суб'єкту (підприємству, акціонерному товариству, товариству й т.п.) може забезпечити тільки ефективне управління рухом фінансових ресурсів. Капітал має приносити прибуток, інакше господарюючий суб'єкт може втратити свою стабільність на ринку. Щоб раціонально управляти рухом фінансових ресурсів, необхідно знати методологію і методику фінансового менеджменту та опанувати вмінням прийняття рішень на практиці.

За період свого існування фінансовий менеджмент значно поширив коло проблем, що вивчаються – якщо під час його зародження він розглядав в більшості фінансові питання утворення нових фірм і компаній, а потім - управління фінансовими інвестиціями і проблеми банкрутства, то зараз він включає практично усі напрямки управління фінансовою діяльністю підприємства. Вітчизняний фінансовий менеджмент характеризується високим динамізмом свого методичного апарату, який визначається швидкими змінами умов зовнішнього і внутрішнього фінансового середовища.

Фінансовий менеджмент, як будь-яка економічна наука, має тільки один метод дослідження свого предмета – діалектичний. Конкретним інструментом дослідження (тобто прийомом дослідження) предмета фінансового менеджменту є наукова абстракція, аналіз і синтез, якісний і кількісний аналіз, економіко-математичне моделювання фінансових процесів.

Приєднання України до Болонського процесу передбачає впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), яка є Українським варіантом ECTS. Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Дисципліна «Фінансовий менеджмент» є нормативною дисципліною для підготовки студентів за спеціальністю 7.03060101, 8.03060101 – Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності). Програма навчальної дисципліни розроблена на основі:

- ОПП ГСВО МОНМС «Програми нормативних навчальних дисциплін підготовки спеціаліста і магістра галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» за спеціальностями, 2011 р.

Програма ухвалена на засіданні кафедри управління проектами в міському господарстві і будівництві (протокол №1 від 29.08.2012 р.) та затверджена Вченою Радою факультету менеджменту (пр. № 1 від 29.08.2012 р.).

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни

Мета дисципліни – формування у студентів сучасного економічного мислення та системи знань у галузі управління фінансами підприємств, практичних навичок їх застосування у різних напрямках фінансової діяльності.

Основними завданнями, що мають бути вирішені в процесі викладення дисципліни, є теоретична й практична підготовка студентів з питань:

- сутності, мети та функцій управління фінансами підприємств;
- методологічних засад організації управління фінансовою діяльністю підприємств та його методичного інструментарію;
- розроблення фінансової стратегії підприємств у взаємозв'язку із місією та загальною корпоративною стратегією їх розвитку;
- управління формуванням та ефективним використанням активів і капіталу підприємств як у цілому, так і по окремих їх видах;
- основ управління інвестиціями підприємств для забезпечення реалізації стратегії їх розвитку;
- управління грошовими потоками підприємств з метою забезпечення їх платоспроможності та фінансової стійкості;
- управління фінансовими ризиками підприємств по окремих видах фінансових операцій та напрямках фінансової діяльності;
- основ антикризового фінансового управління підприємствами, спрямованого на відновлення їх фінансової рівноваги в процесі розвитку.

1.1.2. Предмет вивчення у дисципліні

Предметом вивчення дисципліни є правові норми, методичне забезпечення та засоби управління фінансами.

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Економіка підприємства, фінанси, аудит, господарське право	Вихідна

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Зміст	Кількість кредитів/годин	
	7.03060101 МО	8.03060101 ММО
Модуль 1. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ (назва модулю)	2/72	3/108
ЗМ 1.1. <u>Предмет, завдання, базові поняття фінансового менеджменту</u> (назва змістового модулю) <i>Обов'язкові укрупнені навчальні елементи.</i> УНЕ1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств. УНЕ2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств. УНЕ3. Фінансова стратегія підприємства.	0,7/24	1/36
ЗМ 1.2. <u>Стратегічний та оперативно-тактичний фінансовий менеджмент підприємства</u> (назва змістового модулю) <i>Обов'язкові укрупнені навчальні елементи</i> УНЕ1. Управління активами підприємств. УНЕ2. Управління капіталом підприємств. УНЕ3. Управління грошовими потоками підприємств. УНЕ4. Основи управління інвестиціями підприємств. УНЕ5. Управління фінансовими ризиками підприємств. УНЕ6. Основи антикризового фінансового управління підприємствами.	1,3/48	2/72

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Типові задачі діяльності, у яких використовуються вміння та знання	Виробничі та соціальні функції, до яких відносяться типові задачі діяльності
- вміти формувати систему організаційного та інформаційного забезпечення фінансового менеджменту на підприємстві;	організаційна	планувально-організаційна
- розробляти фінансовий план підприємства по окремих підсистемах планування та напрямках діяльності;	організаційна	планувально-організаційна
- оволодіти практичними навичками щодо оцінювання фінансових інвестицій, фінансових ризиків та формування інвестиційного портфелю підприємства;	організаційна	планувально-організаційна
- оволодіти практичними навичками щодо управління капіталом підприємства.	організаційна	планувально-організаційна

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 656 с.
2. Гридчина М.В. Финансовый менеджмент: Курс лекций. – 3-е изд., стереотип. – К. : МАУП, 2004. – 160 с.
3. Ковалев В.В. Курс финансового менеджмента: учеб. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. – 448 с.
4. Краткий курс по финансовому менеджменту: учеб. пособие / С.В.Загородников. – 3-е изд. стер. – М. : Издательство «Окей-книга», 2010. – 174 с.
5. Лисовская И.А. Основы финансового менеджмента. – М. : ТЕИС, 2006. – 120 с.
6. Финансовый менеджмент: учеб. пособие по специализации «Менеджмент орг.» / И.М.Карасева, М.А.Ревякина; под. ред. Ю.П.Анискина. – Москва : Омега-Л, 2006. – 335 с.
7. Финансовый менеджмент: Учебник для вузов / Под ред. акад. Г.Б.Поляка. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 527 с.

Додаткова література:

1. Антикризисное финансовое управление: Учебник / Под ред. Короткова Э.М. – М.: «ИНФРА-М», 2001.
2. Балабанов А., Балабанов И. Финансы. – Спб.: «Питер», 2002.
3. Бланк И.А. Управление использованием капитала. – К.: «Ника-центр», «Эльга», 2000.
4. Бланк И.А. Управление активами. – К.: «Ника-центр», «Эльга», 2000.
5. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 1997. – 1020 с.
6. Бригхэм Ю. Энциклопедия финансового менеджмента. Пер. с англ. – М.: «РАГС», «Экономика», 1998.
7. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами: Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 800 с.
8. Ковальов В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. – М.: «Финансы и статистика», 2001.
9. Финансовый менеджмент: теория и практика: Учебник / Под ред. Е.С.Стойановой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во «Перспектива», 2003. – 656 с.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Мета: формування у студентів сучасного економічного мислення та системи знань у галузі управління фінансами підприємств, практичних навичок їх застосування у різних напрямках фінансової діяльності.

Предмет: правові норми, методичне забезпечення та засоби управління фінансами.

Зміст: Предмет, завдання, базові поняття фінансового менеджменту. Управління коштами підприємства. Стратегічний та оперативно-тактичний фінансовий менеджмент.

ФИНАНСОВЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Цель: формирование у студентов современного экономического мышления и системы знаний в области управления финансами предприятий, практических привычек их применения в разных направлениях финансовой деятельности.

Предмет: правовые нормы, методическое обеспечение и средства управления финансами.

Содержание: Предмет, задачи, базовые понятия финансового менеджмента. Управление средствами предприятия. Стратегический и оперативно-тактический финансовый менеджмент.

FINANCIAL MANAGEMENT

Purpose: forming for the students modern economic thinking and system of knowledge in area of management by finances of enterprises, practical habits of their application in various directions of financial activity.

Object: legal norms, methodical providing and management facilities by finances.

Contents: Object, tasks, base concepts of financial management. Management facilities of enterprise. Strategic and operative tactical financial management.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни

«Фінансовий менеджмент»

за робочим навчальним планом денної форми навчання

Призначення: підготовка спеціалістів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 2 Модулів – 1 Змістовних модулів – 2 Загальна кількість годин - 72	Напрямок підготовки –0502 «Менеджмент» галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» Спеціальність - 7.03060101 Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності) Освітньо-кваліфікаційний рівень – спеціаліст	Нормативна Рік підготовки – 5 Семестр – 9 Аудиторні заняття: 36 год. Лекції – 18 год. Практичні – 18 год. Самостійна робота – 36 год. Вид підсумкового контролю – екзамен
Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи становить 50 % до 50 %		
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3 Модулів – 1 Змістовних модулів – 2 Загальна кількість годин - 108	Напрямок підготовки –0502 «Менеджмент» галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» Спеціальність - 8.03060101 Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності) Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр	Нормативна Рік підготовки – 5 Триместр – 9 Аудиторні заняття: 36 год. Лекції – 12 год. Практичні – 24 год. Самостійна робота – 72 год. Вид підсумкового контролю – екзамен
Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи становить 33 % до 67 %		

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних та практичних. Найбільш складні теоретичні питання, ситуаційні завдання та розрахункові методики винесено на розгляд і обговорення під час практичних занять. Також велике значення в процесі вивчення й закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

2.2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни «Фінансовий менеджмент» студенти повинні ознайомитися з програмою дисципліни, її структурою, методами і формами навчання, способами і видами контролю і оцінювання знань.

Тематичний план дисципліни «Фінансовий менеджмент» складається з двох змістовних модулів, кожен з яких поєднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних

елементів дисципліни за змістом і взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється в таких формах: лекційні, практичні заняття, самостійна робота студента. Завданням самостійної роботи студентів є отримання додаткової інформації для більш поглибленого вивчення дисципліни.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Модуль 1. Фінансовий менеджмент.

ЗМ 1.1. Предмет, завдання, базові поняття фінансового менеджменту.

Тема 1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств.

Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств.

Тема 3. Фінансова стратегія підприємства.

ЗМ 1.2. Стратегічний та оперативно-тактичний фінансовий менеджмент підприємства.

Тема 4. Управління активами підприємств.

Тема 5. Управління капіталом підприємств.

Тема 6. Управління грошовими потоками підприємств.

Тема 7. Основи управління інвестиціями підприємств.

Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств.

Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами.

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями та формами навчальної роботи студента

Таблиця 2.1 – Розподіл часу за модулями і змістовними модулями денної форми навчальної роботи студента

Модулі (семестри) та змістові модулі (денна форма)	Всього, кредит/ годин	Форми навчальної роботи (7.03060101 Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності))			
		Лекц.	Сем., Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1.Фінансовий менеджмент.	2/72	18	18	-	36
ЗМ 1.1. Предмет, завдання, базові поняття фінансового менеджменту.	0,7/25	6	6	-	12
ЗМ 1.2. Стратегічний та оперативно-тактичний фінансовий менеджмент підприємства.	1,3/47	12	12	-	24

Таблиця 2.2 – Розподіл часу за модулями і змістовними модулями денної форми навчальної роботи студента

Модулі (семестри) та змістові модулі (денна форма)	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи (8.03060101 Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності))			
		Лекц.	Сем., Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1. Фінансовий менеджмент.	3/108	12	24	-	72
ЗМ 1.1. Предмет, завдання, базові поняття фінансового менеджменту.	1/36	4	8	-	24
ЗМ 1.2. Стратегічний та оперативно-тактичний фінансовий менеджмент підприємства.	2/72	8	16	-	48

Таблиця 2.3 – Розподіл часу лекційного курсу денної форми навчання

Зміст	Кількість годин	
	7.03060101 МО	8.03060101 ММО
1	2	3
ЗМ 1.1. Предмет, завдання, базові поняття фінансового менеджменту.	6	4
УНЕ1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств. Сутність, мета і завдання фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту.	2	1
УНЕ2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств. Поняття систем забезпечення фінансового менеджменту. Сутність, зміст та методологічні принципи формування системи інформаційного забезпечення. Методологічні принципи та етапи здійснення фінансового аналізу, планування та контролю.	2	1,5
УНЕ3. Фінансова стратегія підприємства. Поняття, роль та методологічні принципи розробки фінансової стратегії підприємства. Управління реалізацією та оцінювання фінансової стратегії підприємства.	2	1,5
ЗМ 1.2. Стратегічний та оперативно-тактичний фінансовий менеджмент підприємства.	12	8
УНЕ1. Управління активами підприємств. Політика підприємства в сфері управління активами підприємства. Управління оборотними активами. Управління запасами. Управління дебіторською заборгованістю. Управління грошовими коштами і їх еквівалентами. Управління джерелами фінансування оборотних активів і види стратегії фінансування.	2	1,5

1	2	3
УНЕ2. Управління капіталом підприємств. Сутність та задачі управління капіталом підприємств. Джерела і методи фінансування. Дивідендна політика підприємства, її сутність та типи. Амортизаційна політика підприємства, її сутність та типи.	2	1,5
УНЕ3. Управління грошовими потоками підприємств. Сутність та завдання управління грошовими потоками підприємства. Політика управління грошовими потоками, її сутність та типи. Планування та оптимізація грошових потоків.	2	1
УНЕ4. Основи управління інвестиціями підприємств. Економічна сутність, класифікація та завдання управління інвестиціями підприємства. Інвестиційна політика підприємства, її сутність та типи. Формування портфеля фінансових інвестицій.	2	1
УНЕ5. Управління фінансовими ризиками підприємств. Економічна сутність, класифікація та завдання з управління фінансовими ризиками. Методи прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності. Методи запобігання ризикам, критерії їх вибору.	2	1,5
УНЕ6. Основи антикризового фінансового управління підприємствами. Сутність, принципи та завдання антикризового фінансового управління підприємством. Основні етапи процесу антикризового фінансового управління підприємством. Механізми фінансової стабілізації підприємства.	2	1,5
Разом	18	12

Таблиця 2.4 – Розподіл часу практичних занять денної форми навчання

Зміст	Кількість годин	
	7.03060101 МО	8.03060101 ММО
1	2	3
ЗМ 1.1. Предмет, завдання, базові поняття фінансового менеджмент.	6	8
- УНЕ1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств. - експрес – опитування лекційного матеріалу; - запитання для обговорення.	2	2
УНЕ2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств. - експрес – опитування лекційного матеріалу; - запитання для обговорення; - розв'язання задач.	2	3

1	2	3
- УНЕ3. Фінансова стратегія підприємства. - експрес – опитування лекційного матеріалу; - запитання для обговорення; - розв'язання задач. Поточний контроль ЗМ1.1. Письмова контрольна робота або тестування.	2	3
ЗМ 1.2. Стратегічний та оперативно-тактичний фінансовий менеджмент підприємства.	12	16
УНЕ1. Управління активами підприємств. - експрес – опитування лекційного матеріалу; - запитання для обговорення; - розв'язання задач.	2	4
УНЕ2. Управління капіталом підприємств. - експрес – опитування лекційного матеріалу; - запитання для обговорення; - розв'язання задач.	2	2
УНЕ3. Управління грошовими потоками підприємств. - експрес – опитування лекційного матеріалу; - запитання для обговорення; - розв'язання задач. Поточний контроль ЗМ1.2.: Письмова контрольна робота або тестування.	2	2
УНЕ4. Основи управління інвестиціями підприємств. - експрес – опитування лекційного матеріалу; - запитання для обговорення; - розв'язання задач.	2	2
УНЕ5. Управління фінансовими ризиками підприємств. - експрес – опитування лекційного матеріалу; - запитання для обговорення; - розв'язання задач.	2	3
УНЕ6. Основи антикризового фінансового управління підприємствами. - експрес – опитування лекційного матеріалу; - запитання для обговорення; - розв'язання задач. Поточний контроль ЗМ1.3.: - тестування; - захист самостійної роботи «Фінансовий менеджмент».	2	3
Разом	18	24

2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента

Самостійна навчальна робота студента розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних основ фінансового менеджменту.

**Таблиця 2.5 – Розподіл часу самостійної навчальної роботи студентів
денної форми навчання**

Форми самостійної роботи		Кількість годин	
		7.03060101 МО	8.03060101 ММО
1.	Вивчення теоретичних питань та підготовка до поточного та підсумкового контролю.	16	30
2.	Виконання розрахунково-графічного завдання «Фінансовий менеджмент».	20	42
Разом:		36	72

Контрольні запитання для самостійної роботи:

Тема 1. Сутність, мета і завдання фінансового менеджменту.

1. Поняття менеджменту і фінансового менеджменту.
2. Характерні риси фінансового менеджменту.
3. Необхідні умови функціонування фінансового менеджменту.
4. Обов'язки фінансового менеджера.
5. Основні функції фінансового менеджменту.

Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств.

1. Системи забезпечення фінансового менеджменту підприємств.
2. Формування інформаційної бази фінансового менеджменту на підприємстві.
3. Показники, які характеризують загальноекономічний розвиток держави.
4. Показники, які характеризують галузеву належність підприємства.
5. Показники, які характеризують кон'юнктуру фінансового ринку.
6. Показники, які формуються за рахунок внутрішніх джерел інформації підприємства.

Тема 3. Фінансова стратегія підприємства.

1. Місце фінансової стратегії в стратегічному управлінні підприємством.
2. Роль фінансової стратегії.
3. Сучасна парадигма системи розробки фінансової стратегії.
4. Формування портфеля можливих стратегічних альтернатив фінансового розвитку підприємства.

Тема 4. Управління активами підприємств.

1. Склад оборотних активів підприємства.
2. Управління запасами.
3. Управління поточною дебіторською заборгованістю.
4. Управління грошовими активами.
5. Управління фінансуванням оборотних активів.

Тема 5. Управління капіталом підприємств.

1. Сутність і завдання управління капіталом підприємства.
2. Принципи формування капіталу підприємства.
3. Управління вартістю капіталу.
4. Управління структурою капіталу.
5. Управління власним капіталом.
6. Управління позиковим капіталом.
7. Управління інвестиціями.

Тема 6. Управління грошовими потоками підприємств.

1. Методи ідентифікації обсягу та складу грошових потоків підприємства.
2. Основні напрями оптимізації грошових потоків.
3. Система платіжних календарів підприємства.
4. Розробка та використання платіжних календарів підприємства.

Тема 7. Основи управління інвестиціями підприємств.

1. Види реальних інвестиційних проектів та вимоги до їх розробки.
2. Формування програми реальних інвестицій підприємства.
3. Класифікація портфеля фінансових інвестицій.
4. Сучасна портфельна теорія.
5. Показники та методи аналізу інвестиційної діяльності підприємства.

Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств.

1. Валютні ризики.
2. Політичні ризики.
3. Технічні ризики.
4. Виробничий ризик.
5. Комерційні і транспортні ризики.
6. Фінансові ризики.

7. Методичний інструментарій обліку фактору ризику у фінансових операціях.

8. Методи обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику невизначеності.

9. Галузеві ризики.

10. Інноваційні ризики.

11. Стадії процесу управління ризиками. Внутрішні і зовнішні фактори.

12. Процес управління ризиком.

13. Призначення аналізу ризиків.

14. Види аналізу ризиків.

Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами.

1. Класифікація фінансових криз підприємств та об'єднань.

2. Сутність антикризового фінансового управління.

3. Система фундаментальної діагностики фінансової кризи.

4. Ідентифікація параметрів фінансової кризи при її настанні.

5. Система зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства.

6. Система внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства.

2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні роботи тощо)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1.1. – письмова контрольна робота або тестування	30
ЗМ 1.2. – тестування та захист розрахунково-графічної роботи	30
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1	
Письмовий екзамен або тестування	40
Всього за модулем 1	100%

2.6. Методи та критерії оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- оцінювання роботи студента під час практичних занять;
- поточне тестування після вивчення кожного змістового модуля;
- складання екзамену.

Оцінку знань студентів з дисципліни «Фінансовий менеджмент» здійснюють відповідно до вимог кредитно – модульної системи організації

навчального процесу (КМСОНП), що є українським варіантом ECTS. Ця система базується на здійсненні наскрізного поточного контролю на аудиторному занятті у відповідності до його форми (практичної). Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за модуль, тобто реалізується принцип модульного обліку знань студентів.

Навчальним планом з дисципліни «Фінансовий менеджмент» передбачено складання екзамену. Для оцінювання знань використовують чотирибальну національну шкалу та стобальну шкалу оцінювання ECTS.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення лекційних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання завдань поточного контролю.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою і згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів перекладається в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 3.1).

При оцінюванні виконання лекційних завдань увага приділяється їх якості й самостійності.

Поточний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля та вміння застосувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмового контролю (тестування). Поточний контроль проводиться у письмовій формі двічі по закінченню кожного зі змістових модулів після того як розглянуто увесь теоретичний матеріал та проведені практичні завдання в межах кожного з двох ЗМ.

Контроль здійснюється і оцінюється за двома складовими: лекційна (теоретична) і практична частини (розрахункові завдання). Для цього білети для проведення поточного контролю мають два теоретичні запитання та розрахункове завдання. Може бути також використано тестове завдання – за вибором студентів.

Знання оцінюються за 4-бальною системою за національною шкалою (контрольна робота) або за системою оцінювання за шкалою ECTS (тестові завдання) (табл. 3.1).

Проведення підсумкового контролю. Умовою допуску до екзамену є позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовими модулями.

За умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускають студентів, які набрали в сумі за всіма змістовими модулями більше 30% балів від загальної кількості з дисципліни (більше 50% балів з поточного контролю за всіма змістовими модулями).

Екзамен здійснюється в письмовій формі за білетами, які містять два теоретичні питання і розрахункове завдання, або за підсумковим тестовим завданням (вибором студента), що дає можливість здійснити оцінювання знань студента з усієї дисципліни «Фінансовий менеджмент».

Екзаменаційні відповіді за білетами оцінюються за 4-бальною системою за національною шкалою, тестові завдання - за 100-бальною системою оцінювання за шкалою ECTS. В обох випадках оцінки згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів перекладаються у відповідну систему оцінювання (табл. 3.1).

Оцінювання знань за 4-бальною системою за національною шкалою

Оцінку „відмінно” ставлять, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „дуже добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю на основі програмного і додаткового матеріалу. При виконанні практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка „задовільно”. Теоретичні запитання розкрито повністю, проте при викладанні програмного матеріалу допущені незначні помилки. При виконанні

практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускає помилки.

Оцінка „задовільно (достатньо)”. Теоретичні питання розкрито неповністю, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання студент припускається значної кількості помилок та зустрічається зі значними труднощами.

Оцінка „незадовільно”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

Оцінка „незадовільно”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання.

Таблиця 3.1 – Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	більше 90 – 100
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	більше 80 – 90 включно
	Добре – у загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	більше 70 – 80 включно
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	більше 60 – 70 включно
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	більше 50 – 60 включно
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	FX*	більше 26 – 50 включно
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F**	від 0 – 25 включно

* - з можливістю повторного складання

** - з обов'язковим повторним курсом

2.7. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси		ЗМ, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)		
1.	Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 656 с.	Модуль 1
2.	Гриджина М.В. Финансовый менеджмент: Курс лекций. – 3-е изд., стереотип. – К. : МАУП, 2004. – 160 с.	Модуль 1
3.	Ковалев В.В. Курс финансового менеджмента: учеб. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. – 448 с.	Модуль 1
4.	Краткий курс по финансовому менеджменту: учеб. пособие / С.В.Загородников. – 3-е изд. стер. – М. : Издательство «Окей-книга», 2010. – 174 с.	Модуль 1
5.	Лисовская И.А. Основы финансового менеджмента. – М. : ТЕИС, 2006. – 120 с.	Модуль 1
6.	Финансовый менеджмент: учеб. пособие по специализации «Менеджмент орг.» / И.М.Карасева, М.А.Ревякина; под. ред. Ю.П.Анискина. – Москва : Омега-Л, 2006. – 335 с.	Модуль 1
7.	Финансовый менеджмент: Учебник для вузов / Под ред. акад. Г.Б.Поляка. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 527 с.	Модуль 1
2. Додаткова література (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)		
8.	Антикризисное финансовое управление: Учебник / Под ред. Короткова Э.М. – М.: «ИНФРА-М», 2001.	Модуль 1
9.	Балабанов А., Балабанов И. Финансы. – Спб.: «Питер», 2002.	Модуль 1
10.	Бланк И.А. Управление использованием капитала. – К.: «Ника-центр», «Эльга», 2000.	Модуль 1
11.	Бланк И.А. Управление активами. – К.: «Ника-центр», «Эльга», 2000.	Модуль 1
12.	Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов / Пер. с англ.- М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 1997. – 1020 с.	Модуль 1
13.	Бригхэм Ю. Энциклопедия финансового менеджмента. Пер. с англ. – М.: «РАГС», «Экономика», 1998.	Модуль 1
14.	Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами: Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1999. - 800 с.	Модуль 1
15.	Ковальов В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. - М.: «Финансы и статистика», 2001.	Модуль 1
16.	Финансовый менеджмент: теория и практика: Учебник / Под ред. Е.С.Стояновой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во «Перспектива», 2003. – 656 с.	Модуль 1
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)		
17.	Тексти лекцій з курсу «Фінансовий менеджмент» (для студентів 5 курсу денної форми навчання напряму підготовки 0502 «Менеджмент» галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування», спеціальності 7.050201 Менеджмент організацій, 7.03060101 Менеджмент організацій і	Модуль 1

Бібліографічні описи, Інтернет адреси		ЗМ, де застосовується
	адміністрування (за видами економічної діяльності)	
18	Методичні вказівки для практичних занять з дисципліни “Фінансовий менеджмент” (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності 7.03060101, 8.03060101 – Менеджмент організацій і адміністрування).	Модуль 1
19	Методичні вказівки для виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності 7.03060101, 8.03060101 – Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності).	Модуль 1
20	Методичні вказівки для виконання розрахунково-графічного завдання з дисципліни “Фінансовий менеджмент” (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності 7.03060101, 8.03060101 – Менеджмент організацій і адміністрування).	Модуль 1
4. Ресурси Інтернет		
21	Цифровий репозиторій ХНАМГ: http://eprints.kname.edu.ua	Модуль 1
22	Офіційний сайт Верховної Ради України: http://zakon.rada.gov.ua/	Модуль 1

Навчальне видання

Програма та робоча програма навчальної дисципліни

«Фінансовий менеджмент»

(для студентів 5 курсу денної форми навчання
спеціальності 7.03060101, 8.03060101 – Менеджмент організацій і
адміністрування (за видами економічної діяльності))

Укладач: **ГОНЧАРОВА** Зоя Вікторівна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2012, поз. 297 Р

Підп. до друку 2.10.2012 р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 0,8

Зам. № 9313

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.